

Slavnost Zmrtvýchvstání Páně

Sk 10, 34a.37 - 43

Jedli a pili jsme s ním po jeho zmrtvýchvstání.

Úryvek je součástí Petrovy řeči v domě římského setníka Kornélia, prvního obráceného pohana. Obsahem tohoto kázání je všechno, co Ježíš konal a učil. Hlavní důraz klade na to, že Ježíš je vzkříšený a živý! On je tak skutečně živý, že apoštolové s ním mohli jíst a pít! A není jenom vítězem nad smrtí, je také soudcem živých i mrtvých (verš 42). Tento výraz označuje plnost moci, kterou Kristus obdržel pro dílo spásy. Jako soudce může vynést i rozsudek života nad těmi, kteří jsou nevinni díky jeho krvi (Zj 5, 9).

Kol 3, 1 - 4

Usilujte o to, co pochází shůry, kde je Kristus.

Svatý Pavel hlásá přímo neslýchanou myšlenku: nejen Kristus byl vzkříšen, dokonce i my jsme byli vzkříšeni spolu s ním! Týž Pavel to vysvětluje a říká: "Křtem jste byli spolu s Kristem položeni do hrobu, a tím také zároveň s ním vzkříšeni, protože jste uvěřili v moc Boha, který ho vzkřísil z mrtvých" (Kol 2, 12). Jestliže jsme dostali nový život, pak "nemůžeme jinak" než usilovat o jeho plné dovršení. Proto Pavel vybízí, abychom hledali to, co pochází shůry: život s Kristem ve slávě (verš 4). Na to máme být zaměřeni, a ne na to, co je na zemi, t.j. na pozemský život podle starého člověka ovládaného sobeckými a hříšnými sklony (Kol 3, 5nn).

nebo:

1 Kor 5, 6b - 8

Odstraňte starý kvas, aby se z vás stalo nové těsto.

Podle židovského zvyku se v každém domě před Velikonoce hledal a odstraňoval sebemenší kus kvasu, symbolizující narušenost a starý život (Ex 12, 15). Velikonoční chléb měl být nekvašený. I mikroskopické množství kvasu může narušit celou komunitu věřících. V případě korintské církevní obce bylo tím kvasem krvesmilstvo (1 Kor 5, 1 - 5, především 2, 6), které bylo klidně tolerované. Křesťané jsou sice "novým stvořením", ale jsou stále v nebezpečí nákazy od "starého člověka". Jen velikonočním "očištěním" je možné slavit pravé Velikonoce: tak jako ve starém řádu byl beránek obklopen nekvašenými chleby, tak v řádu novém má být Kristus obklopen "očištěnými" křesťany. Velikonoce jsou dnem nového začátku.

Jan 20, 1 - 9

Ježíš musel vstát z mrtvých.

Po objevení odvaleného hrobního kamene Marie Magdalská sděluje učedníkům jen negativní výpověď: Pán není v hrobě (verš 2). Nemá ještě žádné poselství o Ježíšově vzkříšení, protože je dosud ve tmě (verš 1). Petr a milovaný učedník posléze sami nacházejí pruhy plátna a roušku složenou zvlášť (verše 5 - 7). To naznačuje, že nikdo neukradl Ježíšovo tělo, protože "kdyby jej někdo vzal, nepřidělal by si starost, aby sundal roušku a složil ji zvlášť" (sv. Jan Zlatoústý). Zanechané pruhy plátna, které obmotávaly Kristovo tělo (Jan 19, 40), vyjadřují, že Kristus byl osvobozen z pout smrti (Ž 18, 5nn.20; Ž 116, 3 - 6). "Hrob nebyl ani prázdný, ani plný. Stal se poselstvím (Duplatier). Proto milovaný učedník uviděl a uvěřil, že Ježíš přemohl smrt. Teprve tato víra mu otevřela Písmo (verš 9; Lk 24, 44 - 45).

nebo:

Lk 24, 13 - 35

Zůstaň s námi, neboť se připozdívá!

Cesta emauzských učedníků může být rozdělena do čtyř etap: V první etapě (verše 13 - 18) spolu hovoří o velikonočních událostech a jsou "celí smutní". Je to výrazný obraz krize víry. Ve druhé fázi (verše 19 - 24) je velikonoční poselství hlášáno člověkem skoro nevěřícím či v krizi. Ve třetí etapě uvádí "poutník" do hloubky Písem, a tím do hlubšího vhledu do Kristova tajemství. Po "exegezi" neznámého člověka se jejich mysl začíná upokojoval, avšak není to ještě víra. Konečně emauzští poutníci prožijí osobní společenství s Kristem při "lámání chleba" (tj. slavení Eucharistie). A právě tehdy, když jej konečně poznají, jim mizí z očí, protože nyní jej už vidí očima srdce. Takovéto setkání ústí do činu (verš 33) a do společenství i sdílení zkušenosti víry s ostatními (verš 34n). Tím je dosažena plnost víry ve vzkříšeného Krista.

Učednice a učedník, kteří milovali!

Slavíme ústřední slavnost celého liturgického roku, slavíme největší událost celých lidských dějin, slavíme slavnost Pánova zmrtvýchvstání. Neuškodí, když se ještě předtím, než se společně ponoříme do hloubky radostné zvěsti, jak nám ji hlásá Boží slovo dnešní "neděle všech nedělí", seznámíme s historickým vývojem dnešní liturgie. Jak jsme si připomněli včera, neměla původně neděle Zmrtvýchvstání žádnou zvláštní vlastní liturgii, neboť v starokřesťanských dobách se kladl hlavní důraz - ostatně stejně jako dnes - na noční vigílii, která trvala až do rána (i dnes se v liturgicky vyzrálých farních společenstvích doporučuje slavit velikonoční vigílii pokud možno v takovou hodinu, aby se lidé z kostela rozcházelí s vycházejícím sluncem - symbolika takového obřadu je více než výmluvná). *Po znovuzavedení slavnosti velikonoční noci musíme nutně nahlížet v noci slavenou eucharistií jako vlastní slavnostní mši velikonočního svátku, i v případě, že se slaví před půlnocí (Adolf Adam).* Církev nám ve všech třech ročních cyklech nabízí stejné biblické perikopy, které vrcholí Janovým vyprávěním o události, na kterou si ještě po mnoha desetiletích jasně vzpomíná: jak na popud Marie Magdaleny běžel tehdy *ještě za tmy* ke hrobu, aby *uviděl a uvěřil*. I když se Janovo líčení velikonočního rána v mnohém shoduje s podáním synoptiků, přece nese nezaměnitelnou pečeť janovské teologie. A nesmíme také zapomenout, že jediný Jan má ze všech evangelistů právo vyprávět o událostech, kterých se osobně účastnil: pod Křížem zůstal jako jediný z apoštolů a jako jediný z apoštolů spěchá onoho velikonočního rána ke hrobu a na vlastní oči se přesvědčuje, že hrob je prázdný. Patří tak svým způsobem k těm, jejichž úloha v posledních okamžicích Ježíšova pozemského života je často přehlížena a kteří stojí při svém Pánu a Mistru věrně i za hranicemi smrti. Ne, bohužel to nejsou apoštolové, Pánem Ježíšem vyvolení a povolání *správcové Božích tajemství*, ti, které bychom právem očekávali pod Křížem a právem bychom je chtěli vidět jako první mezi spěhajícími pomazat Ježíšovo tělo vonnými mastmi. Ne, apoštolové jsou stále zamčeni kdesi dole v Jeruzalémě a snad i dnes, *ještě za tmy*, se bojí vydat se ke hrobu alespoň posmrtně uctít Mistrovo mrtvé tělo. Nebo už během událostí posledních dní dokonce ztratili víru ve svého Pána, ve kterého ještě nedávno svoji víru tak halasně proklamovali? Ať tak nebo tak, skupinka spěhající časně zrána, *ještě za tmy*, není složena z učedníků, ale z učednic. Jsou to ženy, se kterými jsme se už předevcírem setkali pod Křížem. Jsou to ty ženy, které Pána Ježíše následovaly už z Galileje, obrácené hříšnice stejně tak jako nadšené příbuzné. Marie Magdalská, ze které Pán kdysi vyhnal sedm zlých duchů, spěchá po boku Marie, matky Jakuba, bratra Páně; Salome, matka synů Zebedeových po boku Jany a Zuzany (*srov. Lk 8, 3*) a dalších žen. Když šlo o všechno, když je mohli Židé lehce obvinít, že patří k tomu Nazaretskému (*srov. Jan 18, 17*), zůstaly stát věrně pod Křížem. Ano, byly to ony, doprovázené na Velký pátek Pannou Marií a *učedníkem, kterého Ježíš miloval*, které zůstaly věrné až do posledního Pánova vydechnutí. Byly to ony, které Krista opravdu milovaly a proto nemohly odejít, když jejich Pán, Mistr a Přítel bojoval svůj nejtěžší zápas. A hned, jakmile pominula sobota, byly to opět ony, kdo nedbaly na nikoho a na žádné nebezpečí a téměř ještě v noci, nejdříve, jak jen to bylo možné, se vydaly s vonnými mastmi ke hrobu. Třeba taky pochybovaly, třeba i jejich víra byla otřesená a slabá, ale co nebylo otřesené a slabé, byla jejich láska. A láska byla skutečným motivem jejich počínání. Nepřemýšlely, nediskutovaly, nezaobíraly se planými řečmi, jak to často děláme my, muži, ale věděly, že Krista nemohou nechat samotného. Co na tom, že je po smrti! Ve všech evangeliích jsou to právě tyto ženy, jimž byzantská liturgie zasvětila druhou neděli po Velikonocích a nazývá ji "nedělí žen, přinášejících vonné masti" (*Mirofores*), které se stávají prvními svědkyněmi prázdného hrobu, resp. Ježíšova zmrtvýchvstání. *Starší autoři se domnívali, že ... ženy viděly Vzkříšeného jako první proto, že Eva jako první zhřešila (srov. Roman Melocký, básník ze 6. stol.). Pravý důvod je ale jiný: ženy byly první, kdo viděli Vzkříšeného, protože ho opustily jako poslední,*

když zemřel, a také po jeho smrti přišly s vonnými mastmi k jeho hrobu (R. Cantalamessa, promluva na Velký pátek, Řím 2007). Ale jen Jan s teologickou precizností sobě vlastní rozehrává vítězné drama velikonočního rána, když nás jako očitý svědek seznamuje se všemi detaily události, kterou dnes liturgicky zpřítomňujeme. Především nechává jít ke hrobu samotnou Marii Magdalénu, učednici, kterou Ježíš miloval (*dovolil jsem si tuto paralelu s označením, které evangelista propůjčuje jen sám sobě: lze se ale domnívat, že jako mezi apoštoly zaujímal Jan zcela neopakovatelné místo, tak z učednic byla Kristu Pána nejbliž Marie Magdaléna, učednice, která mnoho milovala, neboť ji bylo mnoho odpuštěno (srov. Lk 7, 47). Nedieme se, že po všechny časy se objevují spekulace, snažící se rozkrýt nadstandardnost těchto vztahů a najít v nich za každou cenu senzaci, současné autory nevyjímaje*). Sice vidíme, že i Jan znal tradici o vícero ženách, směřujících ke hrobu (~ vzali Pána z hrobu a **nevíme**, kam ho položili), nicméně v jeho vyprávění o nedělním ránu vystupuje pouze samotná Marie Magdaléna. To ona se nakonec stane "apoštolkou apoštolů" (tak ji nazývá např. sv. Augustin), to ona běží onoho nedělního rána jako o závod, aby učedníkům sdělila rozporuplnou zprávu o prázdném hrobu. Zprávu, které sice ještě úplně nerozumí (~je ještě tma), ale která pomalu začíná v jejím srdci připravovat místo pro naději. Proč vystupuje u Jana stále jen samotná Marie Magdaléna? Těžko říct. Snad se tu ale objevuje Janův smysl pro osobní, vpravdě intimní setkání Krista s jednotlivcem, jak jsme ho svědky i v jiných příbězích Janova evangelia. Janův Kristus nepřichází oslovit masy, ale vždy se sklání ke každému jednotlivému člověku, každého jednotlivého miluje a zahrnuje svým požehnáním! Je to příklad i pro nás: Boží království se nehlasá ze stadionů a na masových shromážděních, ale šíří se od srdce k srdci, od konkrétního člověka ke konkrétnímu člověku.

Vraťme se ale do Jeruzaléma: Marie Magdaléna, zděšena a zároveň snad i nadšena otevřeným hrobem běží k učedníkům: *vzali Pána z hrobu a nevíme, kam ho položili!* Všechno se odehrává *ještě za tmy*, přičemž tímto tvrzením nechce Jan děj lokalizovat časově, ale duchovně: v srdci Mariiinu a v srdci učedníků byla opravdu ještě tma, nicméně slunce už se chystá vyjít! Jakmile učedníci uslyší Mariinu zprávu, nic už je nezadrží a vyběhnou: ne ale všichni, jen zástupci dvou "teologických škol". Přidržíme-li se totiž tradičního podání, že autorem evangelia je apoštol Jan, pak toto evangelium vzniká na sklonku jeho života a reflektuje v sobě poměrně pokročilý vývoj Církve. A tak v postavě prvního z apoštolů a učedníka, kterého Ježíš miloval, je skryta "petrovská" i "janovská" teologie, jejichž přístupy jsou odlišné, ale vzájemně se doplňují. V postavě apoštola Petra běží především rozum, autorita, úrad ("Řím"), kdežto v Janovi běží láska. Na čí straně jsou sympatie evangelisty netřeba zmiňovat: zatímco Petrova reakce, ač vešel do hrobu první (všimněme si, s jakou nápadnou precizností líčí autor běh obou apoštolů, kdo přiběhl dříve a kdo první vešel), není překvapivě zmíněna, učedník, kterého Ježíš miloval, *uviděl a uvěřil*. Nic naplat, první se sice se vzkříšeným setká žena, v Janově podání Marie Magdaléna - ale první v Něj uvěří učedník, který miloval a byl milován! Ne náhodou nejsou ani Jan, natož pak Marie Magdaléna, nositeli nějakých oficiálních úradů či služeb. U Jana má láska vždycky přednost před úradem či postavením. V Janově evangeliu jde opravdu o vztahy, o lásku, která - ač rozumem a autoritou kontrolována - má vždycky navrch. Marie Magdaléna zůstane - snad po odchodu apoštolů, to už autor neřeší - u hrobu sama. Paradoxně pláče, když uvidí před sebou stát vzkříšeného Pána. Tato část vyprávění sice už nepatří do dnešního evangelia, nicméně dokresluje záměr této promluvy: teprve, když Ježíš osloví Marii Magdalénu jménem, otevřou se jí oči (podobně jako dnes večer "učedníkům, jdoucím do Emauz") a pozná ho. Oči se otevírají těm, kteří milují. Osobní, intimní setkání s Kristem, setkání v lásce je prvořadé, je prioritní. Církev stojí na lásce, nikoliv na úradu, nicméně i láska potřebuje úrad, aby byla usměrněna. V Církvi, ale i v životě člověka nemůže existovat jedno bez druhého: láska bez rozumu a rozum bez lásky! Ale na prvním místě musí být láska! Protože *poznání se převádí na moc, láska na službu* (R. Cantalamessa). Dnešní svět potřebuje lásku, potřebuje onu neohroženou lásku učedníka a učednic, které Ježíš miloval a kteří milovali

Ježíše, potřebuje věrně milující učedníky Páně, kteří se nebudou bát zůstat pod Křížem, i když půjde o všechno, ale stejně se nebudou bát proběhnout nedělního rána Jeruzalémem těchto dní, který stejně dnes jako tehdy tone v temnotách, a zcela svého milujícího srdce vykřičet tu nejúžasnější zvěst, jakou kdy ztemnělý svět slyšel: Pán žije! Svět této zvěsti neuvěří, bude-li hlášána rozumem; svět ji přijme jen tehdy, bude-li znít z úst těch, kteří milují. Jako ženy pod Křížem, jako apoštol Jan.